



EVROPSKÁ UNIE



MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY



OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

DĚJINY 20. STOLETÍ VZNIK SAMOSTATNÉHO ČESKOSLOVENSKA

Češi za I. světové války

- ▶ Češi **rukovali** do I. sv. války **za Rakousko-Uhersko s nechtí** (zvláště na východní frontu)
- ▶ Mnozí čeští vojáci ale **přebíhali k nepříteli** (na stranu Dohody), dobrovolně se vydávali např. do ruského zajetí, odtud putovali do legií
- ▶ **ČESKOSLOVENSKÉ LEGIE** – armáda s dobrovolným členstvím (převažovali Češi a Slováci, až 100 000 mužů), **vojenský odboj**, pro vlastence, v I. sv. válce bojovaly **na straně Dohody** ve Francii, v Itálii, nejvíce v Rusku (stateční např. v bitvě u Zborova)
- ▶ Doma zatím politici organizovali **PROTIRAKOUSKÝ ODBOJ** (T.G.Masaryk jej oficiálně vyhlásil při přednášce ve Švýcarsku), který byl Rakušany pronásledován a plánoval samostatný český stát, až se R-U rozpadne

České sny o českém státě

- ▶ Nový rakousko–uherský císař (vládl 1916–1918) **slíbil federaci**, pokud malé národy R–U monarchii podrží
- ▶ Rakousko–Uhersko **však nemohlo válku cele přežít**, Češi mu ostatně nikdy podporu ve válce nevyslovili a nikterak neměli zájem na jeho poválečném fungování
- ▶ Moudrý český politik ví, že **u nás se neděje nikdy nic bez vůle silných mocností**, proto bedlivě sledoval, kdo vypadá, že válku vyhraje
- ▶ RUSKO vypadalo zpočátku slibně, Češi uvažovali obnovit samostatné **ČESKÉ KRÁLOVSTVÍ** spojením ruské carské dynastie s českou modrou krví
- ▶ VŘSR zavraždila carskou rodinu a Rusové se stáhli z války, na druhou stranu do války **vstoupily USA**
- ▶ **USA** se stávají českým favoritem, čeští politici (Masarykova skupina) s nimi živě vyjednávají o samostatném českém státě

Dohody s Američany

- ▶ Američani monarchii nikdy nepodpoří => česká politická reprezentace napíná síly ke koncepci **samostatné české REPUBLIKY**, ve které by případně měli místo i Slováci
- ▶ **PITTSBURSKÁ DOHODA** – české a slovenské krajanské spolky v USA podepsaly s Masarykem koncepci spojení Čechů a Slováků v samostatném státě
- ▶ Vedle USA vyjednával český odboj také s Francií
- ▶ Výměnou za podporu nabízel Masaryk **Čs. legie**
- ▶ **WASHINGTONSKÁ DEKLARACE** – česká obdoba americké Deklarace nezávislosti
- ▶ Mise byla úspěšná, 14 Wilsonových bodů pamatovalo i na samostatnou československou republiku, ve **Versailles usedli Češi na straně VÍTĚZŮ první světové války**

Vyhlášení samostatnosti

- ▶ Deklarací, petic a demonstrací za samostatný český stát bylo několik, nejvýznamnější ale bylo:
- ▶ **28. ŘÍJNA 1918 – VYHLÁŠENÍ SAMOSTATNOSTI** v Praze na Václaváku u koně (ihned po oznámení R-U válečné kapitulace)
- ▶ Masaryk byl stále v USA, samostatnou republiku vyhlásili tzv. „muži 28. října“ (5 chlapů, později zastoupeni v první čs. vládě)
- ▶ Nadšený dav se spontánně vrhl na Staroměstské náměstí a rituálně zbořil barokní sochu Mariánský sloup

Co se Slováci

- ▶ Vyhlášení samostatné republiky se účastnil také Vavro Šrobár
- ▶ Naskočil na první vlak na Slovensko a pospíchal do Martina (všeslovenský sjezd)
- ▶ V Martině si Slováci odhlasovali, že se cítí být součástí společného **ČESKOSLOVENSKÉHO NÁRODA** a přihlásili se k samostatné **ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLICE**
- ▶ Podepsali na to **MARTINSKOU DEKLARACI** – 30. října 1918

Samostatná republika, tzv. „první republika“

- ▶ Dobrý začátek – na území Čech se nacházelo **70%** rakousko–uherského **průmyslu**
- ▶ Území:
 - ČECHY (+německé provincie na západě)
 - MORAVA
 - SLEZSKO (spor o Těšínsko, dokonce krátká válka)
 - SLOVENSKO (místy sporná hranice s Maďarskem)
 - PODKARPATSKÁ RUS (ZAKARPATSKÁ UKRAJINA)
- ▶ Mnohonárodnostní stát:
 - ČEŠI + SLOVÁCI = 66%
 - NĚMCI = 23%
 - MAĎAŘI = 5,5%
 - RUSÍNI = 3,4%
 - ŽIDI, POLÁCI = 2%

Otázky a úkoly

1. Převyprávějte příběh, jak přišli Češi k samostatné Československé republice.
2. Kdo je vyobrazen na posledním slidu, co o něm víte?
3. Na kterém území se rozkládala tzv. první Československá republika, které národy tvořily její obyvatelstvo? A kde jsme je později poztráceli?
4. Co patřilo mezi výhody a nevýhody mladé ČSR?
5. Prohledejte doma věci po prababičce. Hledejte stoleté dluhopisy vydané r. 1918 při založení samostatné republiky. Nemalá částka bude vyplacena v r. 2018 na jméno toho, kdo dluhopis přinese.

Literatura a zdroje

- ▶ ČAPEK, V., PÁTEK, J. *Dějepis pro střední odborné školy*. Praha: Scientia, 2010.